

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

<p>Megjelenik a szorgalmi időben minden hó 15-én és 30-án.</p> <p>Előfizetési ár:</p> <p>Egy évre 2 frt Félévre 1 frt Egyes szám ára 10 kr.</p>	<p>Szerkesztő és laptulajdonos:</p> <p>Dr. Komlóssy Ferencz.</p> <p>Főmunkatárs: Zelliger Vilmos.</p>	<p>Az előfizetések, valamint a lap szellemi részét illető közlemények a „Népevelő” szerkesztőségére címezve Budapestre (VI. Érsek-utca 2. szám) küldendők.</p>
---	--	--

TARTALOM: Ábrándozás az élet megrontója. B. L.-tól. — Hozzászólások a fegyelemtartás és osztályozás kérdéséhez. I. Győzzön a jobb! Szokoly Istvántól. II. Lejebbezzünk! Várnaytól. — Levelezés. Szempczitől. — Tárca: Valami van a levegőben. Cenner Lajostól. — Irod. tud. és művészet. — Vegyesek. — Hirdetések.

Ábrándozás az élet megrontója.

Az erény Aristoteles állítása szerint nem egyéb, mint a kellő közép két oly tulajdonság között, melyeknek mindegyike a tulságig fejlődve, hibává válik.

Szerény véleményem szerint e nagy böles életben ennél igazabbat s okosabbat talán soha sem mondott, mert factum hoc: a takarékoság nem egyéb, mint kellő közép a fősvénység és pazarlás közt, vagyis más szóval a pazarlás mérséklete. S ha ez áll, a nevelésnek főfeladata: a gyermeket úgy nevelni, hogy minden olyan tulajdonságokban, melyek tulságig fejlődve, rosszakká válnának, mértékét tartani tanítsuk. Azt kérdezhetik azonban tisztelt olvasóim; mi által lehet ezt elérni? Tulvitt engedékenység által semmi áron sem. Mert akinek senki sem parancsol, hogyan várhatni attól, hogy képes legyen magának parancsolni? De szerény nézetem szerint az egész nevelési rendszer rossz ott, hol megengedik a gyermeknek, hogy a követelés igazságáról előbb meggyőződjenek s csak aztán engedelmessé válnak. Az így nevelt gyermek különben még az étellel is ellentétbe helyezi magát, a mennyiben kötelességét csak hosszú okoskodás után s akkor teljesíti, ha azoknak megszegésére semmi okot nem talált, miből aztán az következik, hogy kötelességének megfelelni nem képes. Azért a nevelésnek arra kell hatnia, hogy ha valamit parancsolunk a gyermeknek, ne kérdezze: „Miért tegyem ezt, vagy azt”, hanem szokják meg engedelmessé válni tanulni okoskodás nélkül is.

Száz és száz ember csak az által válik szerencsétlenné, mert esalatra érzi magát az életben; pedig legtöbb esetben önnönmagát esalta meg, nem tudván hajlamain uralkodni. Sok embernek hibája az, hogy többnek képzele magát, mint ami, vagy szebbnek jósolja a jövőt, mint aminőben esetleg élni fog; mindezen rossz tulajdonok nem tulajdoníthatók másnak, mint a képzelgés és ábrándozásnak. Mi lesz aztán az ilyen emberből, ki kilépve az életbe, a rózsásnak képzelt helyzet helyett töviset talál?

Megunja az életet s szerencsétlenné válik nem csak magára, hanem a társadalomra is, mivel utóbb az következik, hogy főbe lövi, vagy felakasztja magát. Láthatni ebből tehát, hogy az emberek többsége ábrándjai miatt vesztí el örömét az élethez, s éppen azért semmi sem lehet a fiatal korra nézve veszélyesebb, mint hajlandóság az ábrándozásra.

Hogy mit kell tennünk, hogy a gyermek ábrándozóvá ne váljon, azt már előbb elmondtam, t. i. szoktatni kell őt engedelmessé válni s így megtanítani őt saját hajlamait legyőzni; de ha már a gyermek a tanítók, illetve nevelők kezéből kikerül, a szülőkre hárulik azon kötelesség, hogy gyermeik nevelését ezen irányban is befejezzék. A szülők többsége azonban azt hiszi, hogy magzataik csak addig boldogok, míg a világot nem ismerik, s szeretnék azt minél távolabbra halasztani. Ez azonban hasztalan, mert a gyermekeséget mesterségesen meghosszabbítani nem lehet. Ha tehát eljő az idő, meg kell ismertetni a rejtélyes világot a gyermekkel a maga valóságában, nehogy ők maguk alkossanak a felől fogalmat, mert ezek ábrándozás utján keletkezvén, sokkal rózsásabbak, mint a valóságban. Azért tehát a serdülő ifjúságot, de különösen a leányokat, kiknek annyi alkalmuk sincs a világgal megismerkedni, mint az ifjaknak, nem szabad attól távol tartani, mert csak így szerethetnek azok arról, melyben élni fognak egykor, valódi tapasztalatot. S egyedül a valódi tapasztalat az, mely valódi fogalmakra vezet. S így, ha a nevelés megszerzi a növendékeknek az életből a valódi fogalmakat, nem fog jutni az tévutra s nem fog rá nézve, ha egyszer önállóvá lesz, az élet elviselhetlenné válni.

Nem az ártatlan dajkamesék veszélyesek tehát, melyek ellen sokan olyannyira küzdenek, mert a gyermek azon korban, melyben még a mesés világ esudatörténeteinek gyönyörködik, a tárgyakat, melyeket maga körül lát, valódi minőségükben úgy sem ismerheti meg; s neki a harmatessepp gyermekmátnak, a hegyek élő óriásoknak stb. tűnik fel,

hanem igenis veszélyes az a mese, amelyet ő már mint ifju, távol tartva a világtól, magának az élet-ről sző, azaz ábrándjaiból alkot. B. L.

Hozzászólások a fegyelmetartás és osztályozás kérdéséhez.

I.

Győzzön a jobb!

E becses lap 4-ik számában Viszoly István ur tollából a fenti czimről egy szakavatottságra valló és figyelemre méltó cikk jelent meg; mivel azonban a hány ház, annyi szokás, és a hány ember, annyi a vélemény: meg fogja engedni Nagyszerkesztő ur, hogy az egyszerű falusi tanító is véleményét nyilváníthassa e fontos tárgy felett, vezéreltetve azon gondolat által, hogy az eltérő vélemények összegezéséből származhatik majd a jó eredmény.

E tétel kidolgozásánál legelső teendőmnek tartom az iskola czélját körülírni és e kérdésre felelni meg: Iskolába a szülő gyermekét miért küldi?

Az iskola czélja, szerény véleményem szerint, az ifju nemzedék nevelése oly módon, hogy ezek egykor egyház és hazának munkás polgárai lehessenek. Ez egyszersmind a főök is, a miért a szülő gyermekét iskolába küldi.

E fontos óhaj és kíváncsiom végrehajtását a társadalom a népnevelőktől, vagy ha úgy tetszik, a tanítóktól várja.

TÁRZA.

Valami van a levegőben.

Kérem, nem lesz szó politikáról. Oda tizezer forint kauczió kell, hogy az ember a politikai baktériumokat firtassa. De meg nem is volna érdemes. Maradjunk a magunk körében, van ott is elég a levegőben. Még csak nem is beszélék átvitt értelemben; szörnyű prózai és szókimondó ember vagyok: ha egyszer azt mondom, hogy arról beszélék, ami a levegőben van, hát csak tessék valóságos levegőt gondolni. Van abban is elég valami, ami jó lenne, ha nem lenne ott — kivált a nagy kaszárnya-iskolákban. Ezt a kifejezést pedig azért használtam, hogy mindenki tisztában legyen vele, hogy mi az a valami, ami ott van a levegőben. Kimondani és részletezni ugyan fölötte bajos ezt a valamit, de hát azt olvastam valahol, hogy nincs az a legfuresább dolog, amit művelt ember ki ne tudna finoman fejezni, megértetni és megérteni. En is megpróbáltam hát azt cselekedni.

De beszéljünk arról a valamiről. Az iskolákban is, mint minden házban, sőt nagy városokban az utczákon is, fel van állítva az a hely, amely — bocsánat az össze nem illő fogalmakért — legalább is olyan szükséges, mint . . . mint az — ebédlő. Megkivánja ezt az ember testének bevételi és kiadási gazdászata. S ha gondoskodunk a szükséges

A tanító ezen terhes feladatot egész teljességben, csak ha hivatásának magaslatán áll, pályája iránt szeretettel viseltetik és ha jól fegyelmezett iskolája van, — képes végrehajtani.

Hol az iskolai fegyelem hiányzik, ott a tanítás eredménye kétes s a nevelés pedig egészen hibás. Ha az áll, hogy „az iskola én vagyok“, akkor a fegyelmetlen iskolának okait első sorban a tanítóban kell keresni. Azért először is nézzünk körül magunk között! „Szólj igazat, betörök a fejed!“ — de azért nem habozok; állításaimért csak azok dobhatnak majd rám követ, kik felismerik azokban az alábbi hibákat. Ép azért előre!

Ha egyes képezdékből kikerült ifjakat nézünk, mi, kik éveken keresztül állunk a tanügy szolgálatában, sajnálkozni igen, de örülni rajtok nem tudunk. A reális tudomány meg van ugyan bennök, de hol az erkölcs? hol a tanítóhoz való komoly gondolkodás? vagy a hivatás iránti buzgalom? Mint a felfuvalkodott béka tör ki a nagy világba, semmibe sem véve felsőbb előljáróit, az iskola egyéb jóakaróit, megvetve az öregebb kartársak tanácsát és jóakarátát, — sokszor nem törődve semmit a néppel is, mely mégis kenyéradója. És az ilyen erejében megbizakodva lép iskolájába, nem a szeretet, hit és türelem példáját követve, iparkodik megfelelni magasztos pályájának, de mivel szíve nincs, az üres és hideg, — katonai vasszögort alkalmaz; a mely mód pedig az elemi iskolában csak ideig-óráig bir eredményt mutatni. Első felléptével, ami a legfőbb egy tanítóra, elriasztja magától tanulóit és eljátsza könyelműen szeretetüket.

bevételekről és megfelelő helyiségeiről, miért ne gondoskodnánk a kiadásokról is? Csakhogy az emberi test magánháztartása az élet egyéb viszonyai-
val ellentétben van, mert míg máshol az emberek szeretik fitogtatni, hogy mily sok kiadásuk van, míg a bevételt pontosan meghatározni vonakodnak; ebben megfordítva áll a dolog: a kiadások lehető titokban eszközöltetnek. Eddig minden rendén volna; bár iskoláinkban is teljesen ez a felfogás uralkodnék. De hát azok a visszafordított ebéd-
lők sok helyütt nincsenek eléggé elzárva, sőt még a „félreeső hely“ elnevezés sem illik rájuk. Néhol egyenesen oda vannak téve vis-à-visnak valamely osztálylyal szemben. Igaz, hogy ajtójuk jobbadán rugóval van ellátva, de mit ér a rugó, ha az ajtó nyitva van, illetve ki van támasztva? Jön aztán onnan olyan porezió „valami“, hogy boldog, akinek náthája van. Sokszor az egész folyosó tele van a kiadások rovatával. És ebben a baktériumos léghőben sétálnak óra közben a gyermekek, „hogy a fülledt osztály-levegő után egy kis üde ózonnal frissítsék fel meggyötört tüdejüket.“ Annyiszor hallottam már emlegetni a tavaszi friss levegőt, hogy szinte vágyom már utána; pedig azt mondják, hogy ignoti nul'a cupido. Nem igaz az kérem! én ugyan nem élveztem még tiszta légkört iskolai folyosón, még is vágyom utána. A tiszta levegő szükségességéről nem akarok beszélni; olyan volna az, mint egyetemi tanárnak a-b-c-t magyarázni. En csak arról beszélék, hogy az nincs

Ilyen iskolában a fegyelem megmaradása nem önkéntes, hanem tettett; tart addig, míg a tanítót látják, sokszor szonban már a háta mögött is meghasonlik.

En azonban ezen hibákat még sem ezen ifju kartársaimnak rovom fel, hanem azon képezdéknek, honnan ilyenek kikerülhetnek.

Vannak azonban oly hibák is, melyekért már maga a tanító felelős. Lássuk csak!

a) A tananyag czélszerűtlen és terv nélküli feldolgoztatása. Tanrend minden iskolában van s talán jól kidolgozva is, de sok helyen az csak írott malaszt, mely végrehajtva az életben gyakorlatilag nincs. Így esik meg aztán, hogy tanítás közben adatik ki a rendelet a legközelebbi órára, sőt sokszor a tanulónak kell kérdeni ilyenformán: „Tanító ur kérem, ezután mi lesz?” A rendelet végrehajtásánál azután mozgás, egy kis zürzavar keletkezik s itt-ott egy-egy szó is elhangzik; ily körülmény pedig az iskolai fegyelmet nagyon megrontja.

b) A folytonos foglalkoztatás hiánya. Dolog nélkül nemcsak a gyermek, de még a felnőtt is unja magát. A hol tehát, míg az egyik felel, a többi talán tétlenül van, akkor ezek bizonyosan játszanak és esintalankodnak.

c) A taneszköz hiánya szinte a fegyelem meggyengülését idézi elő; kinek könyv, tábla, írka stb.-je nincs, minthogy nem dolgozhat, unja magát s a játékon törí a fejét és ilyenkor a szorgalmast is háborgatja.

d) A gyenge felügyelet. Nagyon tévedne az,

és hogy miért nincs. No meg arról, hogy milyen van. Ez utóbbira nézve a fennidézett mondással ép ellenkezőt állítok fel: noti nulla cupido. A ki egyszer élvezte, nem kér belőle többet. De hát az a baj, hogy kap kérés nélkül is.

Nem szép ugyan tőlem, de az emberi háztartást mégis összehasonlítom az állami háztartással. A miniszteriumok nagyon jól be vannak rendezve olyformán, hogy vannak iktató- és kiadóhivatalok, mindegyik a maga czéljához megfelelően berendezve és butorozva. De a mi iskolai kiadóhivatalaink nincsenek kellőképp berendezve, annál kevésbé czélszerűen butorozva. A berendezéséhez szükséges volna, hogy ne legyenek olyan helyen, honnan a kiáradó hivatal-illat az egész folyosót betöltse. Meg aztán olyan záróval kellene ellátva lenniök, a mely lehetőleg légmentesen zárná el az illető helyeket. Meg azután a kisebb és nagyobb akták letéteményezésére is alkalmasabban kellene berendezve lenniök. A mi pedig a butorításukra vonatkozik, igaz, hogy izlés dolgában a francziák az irányadók, de azt hiszem, hogy ezekben mégis mindenütt az angolokat kellene követnünk. A viznek ily hivatalokban sohasem volna szabad hiányoznia. És még más valaminek sem. T. i. — hogy elegánsan fejezzem ki magam — az illatellenszereknek. De ezekkel nem igen szokás törődni. Sok mindenfélét fel szoktak említeni az iskolai egészségügy és köztisztaság bajnokai, de erről többnyire hallgatnak. Azt tartják, hogy ez magán-

ki azt gondolja, hogy a tanító csak pont 8 és 2 órákor tartozik menni iskolájába. A hivatalos óra, igaz, ez, de mi a gyermekek viseletéért a hivatalos óra előtt is felelősek vagyunk. A hivatalos óra előtt minél ritkábban lepjük meg tanulóinkat, annál inkább elbizakodnak s ha még vigyázatot sem alkalmazunk, ugy a lárna annyira lábra kap, hogy a fegyelem meggyengülése még a tanórára is kihat.

e) Az iskolából való távozás alkalmával előforduló készülődés sok helyen mintegy szabadalmat nyújt a csendháborításra. Elnézetik az ilyenkor talán túlmértékben keletkezett zaj; ily körülmény pedig bátorságot ad a esintalannak, hogy a jök előtt magát mutogathassa.

f) A tanító szórakozottsága szinte nagy veszedelme az iskolai fegyelemnek; hány van testben az iskola falai közt, míg lélekben attól igen távol. Arról nem is szólok, hogy még olyan s találkozik, ki az ujság, vagy regényolvasás befejezését a tanórára hagyja. Látván e esendes foglalkozást az ifju sereg, fokozódó zsvajjal nyilvánítja tetszését az ily füresa állapot felett.

g) A tulhangos előadás könnyen meggyengíti a fegyelmet, minthogy lármához szoktatja a tanulókat is.

Az itt elősorolt bajok az iskola falai közt fordulhatnak elő.

Most tehát lépünk ki a világba és keressük az okokat ott, melyek az iskolai fegyelmet meggyengítik.

Iskolához legközelebb áll az iskolaszék. Van-

ügy. Hát hiszen igazuk van; de még sem egészen, mert ez nem annyira magánügy, mint magányosan végzendő ügy. Az pedig nagy különbség. De még ha akármennyire magánügy is, a belőle származó folyosó-illat — sajnos — de nagyon is közös ügy. A közös ügyeket pedig mindig szabályozni kell.

Vannak olyan utcaink itt a fővárosban, amelyeket részekre lehet osztani az illatok szerint: sajtos rész, cipész-, bőr-, kenőes-, szappan-rész. A boltokban is rendszeren meg lehet találni az ugynevezett boltszagot. De az iskolaszag egész specialitássá nőtte ki magát. A mint az ember az iskolához kapuján belép, rögtön a mellére nehezedik az a fülléd, dohos, nehéz szag, melynek mindenféle elemekből összekevert szagából dominálólóg emelkedik ki az a valami, ami onnan jön, arról a valamelyik helyről. Nagyon jó az, ha az iskola messziről különbözik a többi házaktól. Tudom én azt a neveléstanekből nagyon jól, meg a praxisból is, de azt még sem hiszem, hogy az iskolát az illata tegye a többi házaktól elütővé. Mert ez olyan specialitás, amely nem válik a tulajdonosa dícséretére. De ne is a dícséretet keressük, hanem a magunk hasznát. Nem azért teszik ebben is, abban is a javításokat, hogy dícséretet arassanak, hanem azért, hogy a saját előnyüket szolgálják. No hát szolgáljuk mi is. Egyébiránt én nem bánom, akármilyen indokból is történjék ebben a dologban ja-

ott oly hiba, mely az iskolai fegyelem gyengítésére kihat? Akad akárhány. Az, ugy hiszem, mindenki előtt világos, hogy fegyelmet és rendet csak az képes fentartani, ki alárendeltjei előtt tekintélyvel bír. Már pedig van iskolaszék elég, hol a tanítói tekintélynek többet ártnak, mint használnak, hol a tanító csak harmadrendű személynek tekintetik; hol oly sokszor érzetik vele az ő csekélységét. Mint basa rabszolgájával, oly viszonyt szeretne létrehozni sok bűtudományu iskolaszéki tag ur a tanítóval szemben.

És talán csak az életben? Oh nem! Az iskola falai közt a tanítványok előtt is iparkodnak fitogtatni hatalmukat.

Az ily bánásmód pedig legelsőbbben az iskolán boszulja meg magát: mert az iskolaszéki tag urak ferde véleményök a tanügy bajnokaival, — kihat a családba, onnan pedig a gyermekekre.

Innen van az a gyászos állapot, hogy némely elkényeztetett urfi egész lenézőleg tekint tanítójára, — kinek az ő apja parancsol! Ez okból nincs is nagy kedve engedelmeskedni s ha hibájáért mégis büntetés éri, még neki áll feljebb, mert könnyen odavágja a 7-8 éves esemete: „engem ne merten büntetni, mert majd megmondom az atyámnak!”

Nézzünk most a társadalomba, mit látunk ott? A mennyire csak lehet, megnyirbálják tekintélyét, kiténtetés és fizetésre a hivatalsszolgával állítják egy vonalba. Fizetését nem hogy emelnék, inkább csorbitják, ahol csak lehet. Azon magasabb állásokat, melyekre szakképzettségüknél fogva csak ők

vítás, csak történjék. De hogy nekünk lesz belőle hasznunk, az bizonyos.

Belehozhatnám azt is, hogy „ép testben lakik egészséges lélek“, — de ennyire már nem megyek. Az ugy is elismert dolog, hogy az iskolában nemcsak a szellemi nevelésre kell gondot fordítani, hanem a testre is. Mikor a gyermeket az iskolára bizzák a szülők, elvárják, hogy ott a gyermek egészsége legalább is ne forogjon veszélyben. Pedig az ilyen légkör mellett az csakugyan koezkázattva van.

De ne mondják, hogy én csak lamentálok. Én magam bizonyosan nem segíthetek rajta, de ha rendesebben szellőztetik a folyosókat, ha jól záró ajtókkal látják el a „valamit“ közrebecsátó helyeket és gondoskodnak, hogy azok, amennyire lehet, esukva tartassanak, ha azokat többször tisztogatják, ha az ellenszereket pontosan alkalmazzák: segítve van a bajon.

Nem eszményi a dolog, amelyről irtam, de előrebocsátottam, hogy prózai ember vagyok. Meg aztán ne tessék elfelejteni, hogy a XIX-dik században élünk, a praktikus században. N o v e n d é k e i n k e g é s z s é g e p e d i g m i n d e n p r a k t i k u s d o l o g k ö z ö t t a l e g p r a k t i k u s a b b.

Bár elmondhatnók már, hogy nincs már ott az a valami a levegőben!

Cenner Lajos.

lehetnek leginkább hivatottak, méltatlanokkal töltik be; és az ilyen kontároknak kisebb gondjuk is nagyobb annál, hogy a tanítói tekintély emelését szíven hordják. Ellenkezőt tesznek, mert vetélytársakat látnak bennök. Szavaim igazságául álljon csak itt példakép a február 22-iki véderő-javaslat tárgyalása. Még gondolatnak is vakmerőnek találták, hogy egy magyar tanító tiszt lehessen! Ments Isten! Mekkora lenne a tekintélye egyszerre! Es hátha megmagyarosítaná az egész közös hadsereget? Maradjon csak közember! így legalább nem teheti tönkre a hadsereg hagyományos szellemét.

A fentiekből származik a harmadik ok, az elterjedt hírlapok ránk vonatkozó veszedelme. Nagyon kevés azon politikai lapok száma, kik a tanítót minden áron emelni akarnák. E mellett az olyan fenti tárgyalások közlése, melyekben a tanítók iránti jóindulatot az olvasóközönség egyenesen a honatyák méltánylásából tanulja; midőn látja, hogy attól minden kedvezményt megvonnak: bizony az ily jelenségek nagyon kis ponttá minősítik a nemzetnek oly nagy garral hirdetett napszamosát. Így tekintélye ellen dolgozva, annak ereje is gyengítettik.

A fenti három közeg hatása azután teljes erővel kihat a szülőkre és nem lehet csodálkozunk, ha a tanító személyét igen csekélynek látva, saját gyermekök előtt el-elröppenő meggondolatlan nyilatkozatok által a tanítói tekintélyt sárba tiporják s ez által a gyermeki szíven megkivántató szeretetet meggyengítik. s így elvesz az a varázs, mely kell, hogy a gyermek előtt a tanítót mintegy körülövezze.

Végül az oly rohamosan terjedő hitközöny, mely minden tekintély kiirtására törekszik, mely nélkül pedig sem iskolát, sem országot fegyelem közt tartani nem lehet, okozója az iskolában divó fegyelmezetlenségnek. De tessék azon országokat megnézni, honnan kiüzve az alázat és szeretet apostolait, — értem a szerzeteseket és apácákat — helyökbe a felekezeten iskolákat állíták fel, mily gyümölcsöt termelt? Mig akkor hosannát kiáltottak megteremtői, ma épp azok sirnak munkájok felett, mert a hit nélkül felnőtt gyászvirágok végromlással fenyegetik országaikat. Megvetik ezek a tekintélyt, nem ismernek felsőbbiséget és csakis a szuronyerdők képesek megvédeni nehezen a társadalmat azon végveszélytől, hogy vandál módra ne legyen elpusztítva minden, mi szent és dicső volt!

Hogy miként lehetne e szomorú állapotokat megszüntetni, mi által az iskolai fegyelem is újolag megerősödnék, azt egy későbbi cikkben fogom tárgyalni.

Szokoly István.

II.

Lejebbezzünk!

Mikor a budapesti Tant. Igazgató-Tanácsa által kiadott vitatételeket elolvastam, én részemről abban a meggyőződésben voltam, hogy az a kérdés, mily elvek alapján történjék az osztályozás,

azon okból vettették fel, hogy e téren is egyöntetőséget, könyebbitést, szabályt lehessen felállítani. Hogy már a most divó 5 szám is sok, azt régen tudtam, de azért pátenst nem vehetek reá, mert a gymn. és realiskolákban is csak már 4-el elégsznek meg. Mennyire elálmélkodtam, mikor V. J. cikkében látom a javasolt osztályozásokat Neki még az öt sem elég, hanem állit fel 9-et. De már erre én is felkiáltok, mint az egyszeri cigány, mikor a bíró kihirdette előtte az ítéletet és kérdi: „felebbez?” — a cigány rémulve kiáltja: „de kérem, lejebbezzünk!” Nem többet, hanem kevesebbet vegyünk. Ha a gymn. elég 4 osztályozati szám, legyen elég nekünk 3. Hogy okadatoljam szerény indítványomat, ki kell fejtenem azt, hogy miért osztályozunk mi tanítók, és mi haszna van annak.

Az osztályozás azért történik, hogy 1) a gyermeket nagyobb szorgalomra serkentsük ezáltal, 2) a szülőknek gyermekeik előhaladását kimutathassuk, és 3) a gyermeknek örömet, vagy bánatot okozzunk.

Az első ok nagyon problematikus. Miért? mert minden tanító az osztályozást máskép fogván fel, az ugyanazon gyermeknél más és máskép fog kiütni. Ismerek collegákat, kik a kitünőkkel csak úgy dobálóznak, míg mások meg ugy vélekednek, hogy az elemi iskolákban a kitünőnek nincs is helye. Kinek van igaza? Az én szerény véleményem szerint az utóbbinak. Ha most a gyermek egy ily tanító kezéből — ki a kitünőket szaporítja — bejő egy oly tanító kezébe, ki nagyon is meggondolja azt is, hogy adjon-e jelest, — mi következik? Azt a tanítót vagy azzal vádolják, hogy részrehajló, a mi nem lehet, vagy pedig azzal, hogy igazságtalan, ami éppen nem igaz, vagy hogy nem tud tanítani, aminek éppen az ellenkezője áll. Megfordítva, ha egy szigoruan osztályozó tanítótól a kitünőket könnyelműen dobáló tanítóhoz kerül, rendszeren elbizakodik és hanyag lesz.

A második ok magában enyészik el, mert a szülők — ritka kivétellel — nem sokat törődnek sem gyermekeikkel, sem azok nevelésével, még kevesebbet az iskolával és tanítóval, de legkevesebbet gyermekeik előmenetelével.

Mutathatunk V. J. urnak oly iskolát, hol a 400, vagy több gyermek közül mondjuk 100 megbukik és hiszi, hogy e 100 gyermek szülői közül egész évben csak egy is mutatkozott volna, hogy megkérdezné, hogy lehetne ezen segíteni? Bizony egy sem jött. A szülők illetén közönyénél bizony kár azon sok fáradságért, a mit a tanítóknak a havi könyvek kiállítására okoz, de mégis lévén egy-két jobb gondolkozású szülő, ezeknek a kedvéért hagyjuk meg.

A harmadik ok a gyermekek öröme, vagy szomorúsága. Van-e ennek értelme? Nem igen. A mai elfásult korban élő, elesenevészedett ifjúságunk sem előmenetelének nem tud örülni, sem hátramaradottságának szomorúságát fölérezni. Ez csak a mában él, a holnappal nem törődik és ezen apáthiából fel nem rázható, mert ennek esiráját már a bölesöben ringatták beléje s az onnan oly hamar

ki nem szakítható. És valóban, a gyermekek tanulmányi része az osztályozást egész közönyösen fogadja, kivéve a bukottakat, ezek mindig igazságtalanságról beszélnek. Tudom, hogy lesznek elegenden, kik ezen pont ellen fel fognak zudulni és poetikus nyelven tartott értekezéseket fognak rám olvasni, hogy ez meg ez a gyermek, vagy plane egész esapatok mily vágyakozó szemekkel vártak arra a kitüntetésre és az örülő arcokat hogy futotta el a pir és hogy sápadtak el a lealázottak. Már pedig kérem ez régente így volt, de most nincs és az egész csak fantázia. Ha valaki egy ily nagyon szépen irt fantáziát akar olvasni, ajánlom Edmondo de Amicestől „A szív” címűt, de azért csak nem akarja valaki, hogy azt egy praktikus tanító el is higgye?

Igy tehát ezekben elmondottam röviden azt, hogy miért osztályozunk; most áttérek arra, hogy mi haszna van. Hogy az vajmi kevés, azt mindenki tudja és már az előbbiekben is kimutattam, valamint a mostani rendszer hátrányait és azért helyén látnám itt az én szerény indítványomat fenni.

Az életben, ha valakivel összejövünk és kérdjük, hogy gyermekei hogyan tanulnak, rendszeren ily feleleteket kapunk: jól, gyengén, vagy rosszul. A kitünő csak nagyon elvéve akad és az elemi iskolában ennek illetén osztályozása nagyon is felesleges, mert a kitünővel kitüntetett rendszeren nagyon büszke erre és lenézi tanuló társait, pedig vajmi kevés érdeme van ő neki ebben. Már felsőbb tanítézetekben még előbb értem, ha használják, de elemiben nem. Miért nem volna helyes a majdnem minden embernél használatban levő osztályozása a gyermekeknek egyszerűen 3 csoportra, a jó, a középszerű és rossz tanulóra s ennek megfelelőleg ekkép is osztályoztatnának: jó, gyenge és rossz.

Hiszem és meg vagyok győződve, hogy sokan lesznek kartársaim között és különösen azok között, kik szigoruan szoktak osztályozni, hogy gondolkodva ezen módszerem felett, ezt a most divónál is jobbnak fogják találni, mert nincsenek kivéve annak a lelki furdalásnak, ha egy gyermek jól felel, mikép osztályozzák, mert kitünőt esetleg nem érdemel meg, a jeles meg a szülőnek fog derogálni, mert X-ék gyermeke, ki Y. tanítóhoz jár, annyit sem tud és mégis eminens. Persze, hogy mily protekezióval, azt nem tudni.

Hátha most még a V. J. ur által ajánlott 9 osztályozási fokot vesszük gyakorlatba, a confuzió akkora lesz, hogy mire a tanító az osztályozást elvégzi egy nap, a feje akkora lesz, mint a dézsa. Ezt ne valami szólásformának vegyék kérem, hanem gondolja meg ki-ki, hogy míg egy ember a 80, vagy talán ennél több tanuló között kiokoskodja, hogy melyikre illik egyike a 9 fokozatnak, addig meg is csömörlik tőle. Vegyük tehát V. J. ur indítványát, mint egy lelkes, szorgalmas tanító egyéni nézetét, de ne kövessük, hanem követve az adomabeli cigányt, kiáltunk:

L e j e b b e z z ü n k !

Várday.

Levelezés.

S z e m p e z, 1889. márczius.

Tanulni lehet az ellenségtől is, ha ki tudja az ember válogatni azt, amit tőlük tanulhat. Mi katolikusok egy nagy dolgot mindenesetre tanulhatunk liberális és zsidó ellenségeinktől: kitaratást. Ők csakugyan bámulatos szívóssággal, a legkisebb dolgokig menő piszkolódással vannak azon, hogy népboldogító (?) felekezeten, alias hitetlen liberalizmusukat az életbe, a köztintzményekbe, de még a magáncsaládokba bevigyék. Szívósságot bizonyára tanulhatunk tőlük. És mi szempeziek tanultunk is. Az egész országban érdeklődést keltett szempezi kath. iskolaügy megmutatta, hogy a hol az igazságot ugyanazon erélyvel, ugyanazon szívós kitaratással védelmezik, mint amilyennel a sötétség barátai azt megtámadják, ott a győzelem nem lehet az álnokság részén. De az a baj, hogy az igazságról sok katolikus azt gondolja, hogy az maga-magát védi meg. Ezek elfelejtik Luther elvét: mentire audaciter, aliquid semper haeret (csak hazudj vakmerőn, valami mindig megragad belőle). A hol az igaz ügyet folytonfolyvást támadják, ott legalább néha fel kell emelnie fejét az igazságnak is, hogy tiltakozzék. De még a tiltakozás is kevés: tenni kell.

Igy gondolkoztunk mi szempeziek és az eredmény megmutatta, hogy jól. Akitől pedig ezeket az elveket tanultuk, a ki bennünket hatalmas szavával és nemes példájával erre ösztönzött, kitünő orsz. képviselőnk, mégis Dr. Komlóssy Ferencz ur, az igazi hazafi, ki egyttal ki is vitte azt, hogy az általa hirdetett s a szempeziek által megszívlelt elvek meg is valósuljanak.

Múlt levelemben már vázoltam röviden a meghiusult liberális törekvéseket a szempezi kath. iskolával szemben. Leirom most a továbbiakat is, hadd lássák ellenségeink, hogy a katolikusok még ébren vannak, barátaink pedig hasonlóra buzduljanak.

Az elmúlt hó 25-én egy kedves hír járta be városunkat, az t. i., hogy ideérkezett az a képviselő, a kinek a kerülethez intézett programbeszéde nem szokott üres ígéretekkel állani: dr. Komlóssy Ferencz. Igaz öröm töltötte be kebleinket s szinte bátrabbnak éreztük magunkat, tudva, hogy erős védőnk közöttünk van. Mindjárt ostrom alá is vittük kedves képviselőnk, hogy mi jót hozott Pestről. Tudtuk, hogy nem jött vásárfia nélkül. Hozott is olyan vásárfiát, amelylyel ugyancsak meg lehetünk elégedve. De ne vágjunk elébe az eseményeknek. Az ez alkalomra szépen feldiszitett templomban, 26-án ő tartotta a sz. misét. Utána beszédet tartott, melyben szokott megnyerő és begyőző modorával esetelte a mai politikát a katolizizmussal szemben. De a mi ezután történt, az mutatja meg szépen, hogy mit bír Szempcz városa dr. Komlóssy Ferenczben. Az iskolaszék tartott ülést a kath. iskola épületében, melyen szeretett képviselőnk előadta, hogy mit végzett a közoktatásügyi miniszternél kath. iskolánk érdekében. Ő ugyanis rábirta a multsgu minisztert, hogy szüntesse be a szempezi közös iskolát, a mire a miniszter rá is állt, oly feltétellel, hogy a közös iskolában jelenleg alkalmazott két tanító közül az egyiket válasszuk be kath. iskolánkba, a másiktól majd ő gondoskodik. Ami pedig az első levelemben említett 30 összeszedett tankötelet (?) illeti (többnyire zsidók) azokat fogadjuk be a kath. iskolába ha ugyan ilyen felsülés után még odakiváncznak. Komlóssyunk — bocsánat a bizalmas kifejezésért, de láttuk és

éreztük, hogy a miénk ő — ezután kérdezett bennünket hogy belenyugszunk-e az ügy illetén elintézésébe? Hogyne nyugodnánk bele! Beszédét zugó éljen és köszönet követte. A délelőtti képviselőnk az iskolában töltötte, megmutatva, hogy ő nemcsak beszél, nemcsak érzelmeket fitogtat, mint sokan, hanem szavai valóban mélyen átértettek, mert a szerint cselekszik is. Ilyen az igazi tanító-barát! Délben a plébánián tisztelőtőre fényes ebéd volt, melyen a vidéki papság és a szempezi intelligencia is részt vett. A buzgó hazafi még az ebéd folyama alatt elutazott a fővárosba, hogy képviselői kötelességét teljesítse. Köztünk hagyta azonban a kedves emléket, a tiszteletet és azon meggyőződést, hogy dr. Komlóssy Ferencz a szempezi kerületnek nemcsak derék képviselője, hanem pótolhatatlan barátja is. Az az igazi népbarát, a ki nemcsak a nyelven hordja a nép szeretetét és érdekét, hanem a szívében is. Ilyen ember pedig nagyon kevés van. Büszkéek is vagyunk, hogy mi abból a nagyon kevésből birunk egyet. Mi őt önfeláldozó működéséért meg nem jutalmazhatjuk, de szívét-szívért — legyen meggyőződve, hogy Szempcz város szeretetét nemcsak kiérdemelte, hanem örök időkre bírja is. Adjon neki az Egek Ura annyi jót, amennyit mi kívánunk neki. Biztos vagyok, hogy meg lesz vele elégedve.

Szempcezi.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

— **Házassági akadályok a kath. egyházban** cz. műre hirdet előfizetést Dr. Lukács Antal, erdélyi e. m. áldozár. E munka, minthogy gyakorlati példákkal felvilágosítva és iratformulákkal lesz ellátva, a lelkeskedő papságnak igen hasznos gyakorlati kézikönyve leend. Előfizetési ára a 20—25 ivre terjedő munkának 3 frt, vagy megfelelő számu intentió. Határidő márczius hó vége. Ha a határidőig elegendő előfizető nem jelentkezik, a munka nem fog megjelenni. Pedig kár volna, ha pártolás hiányában napvilágot nem láthatna. M eleget ajánljuk. Megrendelhető szerzőnél Marosújvárott (Erdély.)

— **Rill József, Vasvármegye kir. tanfelügyelője** (arcképpel.) Irta Glatz György budapesti közs. tanító. Tartalom: I. Rill József Vasvármegye kir. tanfelügyelője. — II. Üdvözlötünk gróf Csáky A. miniszter urhoz. — III. Üdvözlöt Berzeviczy és Gönczy államtitkár uraknak. — IV. A sajtó Rill kinevezéséről. — V. Tanítótestületek (egyesületek), tanfelügyelők és a tanítók üdvözlölei Rillhez: a) Tanítóegyesületek és tantestületek részéről. b) Tanfelügyelők részéről. c) A tanítók sorai. — VI. A „100-as Rill-bizottság“ jegyzőkönyve. — VII. Rill üdvözlő válasza. — VIII. A „Magyar Paedagogiai Szemle“ programja. — IX. Hirdetés a boritékon. — Ára 30 kr. — Megrendelhető Glatz György bpesti községi tanítónál Wesselényi-utca, 48. sz. I. emelet, 10. ajtó.

VEGYESEK.

Hymen. Lapunk alapítójának fia, főmunkatársunk testvéröcse, Zelliger Arnold, pozsonyi kath. nép- és ipariskolai tanító f. hó 3-án eljegyezte özv. Dohnál Anna szeretetreméltó, kedves leányát, Luizát Nagyszombatban. — Isten áldása lebegjen a köntendő szép frigyén!

Tanítók önkényessége. Lapunk szerkesztője, Dr. Komlóssy Ferencz márcz. 5-én a véderő-javaslat 25. §-ának tárgyalásánál hosszabb beszédet mondván, újlag felhozta a tanítók önkényességét, a következőkben: „Szaporítani akarjuk a hadsereg tisztí létszámát, t. ház! Hát az egészen helyes, de akkor ragadjunk meg minden kedvező alkalmat ezen czél elérésére. S akkor csakugyan nem érthetem azt, hogy a mult alkalommal, mikor én a tanítók érdekében felszólaltam s az ő kérvényük tartalmát a t. házzal közöltem, a t. miniszter ur nem kapott ezen az alkalmon és nem volt hajlandó elfogadni indítványomat, hogy t. i. a tanítók is lehessenek önkéntesek. Sajátságos, t. ház, hogy manap tiszt lehet mindenki, a ki tiszt akar lenni, csak a tanító nem lehet. (Ellenmondások jobbfelől.) Boesánat, illusztrálhatom ezt a következővel: Vannak ugynevezett előkészítő iskolák, melyek az egyévi önkényességre készítenek elő. Ezen iskolába akárki beléphet, minden kvalifikáció nélkül; nem kérdezik mit végezett, csak azt kérdik, hogy mit akar. és csinálnak belőle egy év alatt olyan kvalifikált egyéniséget, a ki az önkénytesi vizsgát leteheti és aztán mint egyévi önkénytes szolgálhat. Én ismerek kereskedőket, a kik így, tanulmányi kvalifikáció nélkül, tisztekké lettek. Hát nem abnormis, hát nem vizsaszás helyzet ez, t. ház? (Ugy van! balfelől.) — A t. miniszter ur nem érthette meg az én módosítványomat, mert ha értette volna, annak minden körülmények között helyet kellett volna adnia. Én azt mondtam, hogy azon szakaszhoz, melyben arról van szó, hogy a tanítók tartalékba soroltatnak, tétessék még ez: a mennyiben az önkénytesi évet nem élvezik. Mert hiszen ma is lehet önkénytes az olyan tanító, a ki érettségi vizsgát tett, nines kizárva tehát a lehetőség, hogy a tanító tiszt lehessen. Ez volt módosítványom értelme és czélja. De a t. miniszter ur — nem tudom, miért — kitért indítványom elől és a t. kormánypárt szintén ő vele szavazott, jóllehet az ellenzék magáévá tette indítványomat. — Ne kicsinyelje a t. miniszter ur azokat a képezdéket! Tessék meggondolni, hogy ezek manap már nem állanak oly alacsony színvonalon, mint egykor, hanem körülbelül egy rangba helyezhetők a középiskolákkal. Ismételten hangsúlyozom, hogy manap a képezdékre csak az vétetik fel, a ki 4 középiskolai osztályt végzett s a képezdei kurzus 4 évre terjed. Gondolja ezt meg és tegyen eleget a tanítók kívánságának és érintkezésbe lépve a közoktatási miniszter úrral, adjon ki rendeletet, hogy a tanítók is egyéves önkénytesek lehessenek.“ — Majd a szavazásnál dől el, vajjon a kormány olyan barátja-e a tanítóknak, mint azt folyton hajtogatja?

A miniszterium által approbált népisk. tankönyvek sorozatának közlése alkalmából több oldalról merült fel az a kérdés, vajjon az említett jegyzékben foglalt tankönyvek használata a felekezeti iskolákban is kötelező-e, vagy sem? Mint-hogy több helyről nyert értesülésünk értelmében egyes tulbuzgó áll. tanfelügyelők, habár kerülő utakon is, érvényre szeretnék juttatni a fentebbi

elvet, s az állami könyvek kizárólagos használata érdekében mozognak, sietünk megnyugtanni t. olvasóinkat, kijelentvén, hogy a miniszteri approbatio a felekezeti tehát a katolikus népiskolákra nézve is, absolute **nem kötelező**. Kath. iskoláink számára a nm. magas püspöki kar kegyelmes approbációjával ellátott népisk. tankönyvek jegyzéke már **évek óta** kiadatik a Sz. István-társulat által, a mely — mint halljuk — a bekövetkezendő új iskolai év elején tetemesen megnöve fog megjelenni, felölelvén a kath. tanügyi írók és kiadók használható népisk. tankönyveinek tetjes sorozatát, a melyből aztán bőven válogathatnak a tanítók; egyszersmind elejét véve azon tévedésnek is, a mely szerint eddigelé a Fűredi, Szép. Virág, Barna, Szirmai és Radó magyar nevek mögé bujt zsidó szerzők tankönyveit szelvényhosszában tanítják számos kath. népiskolában, sőt nem egy apácázárdában is. — Ilyen értelemben határozott Ó Eminenciájaja a biboros hprimás is e napokban megjelent körlevelében.

A nagyszombati conflictus alkalmával a miniszteri biztosok hatáskörének eddig még nem létezett határozott körülírása helyzetet kilátásba a miniszterium részéről, sőt az állami felügyelet módzatainak törvényhozásilag leendő biztosításáról is szó volt. Nem tudjuk, milyen stádiumban van ez ügy jelenleg; annyit azonban biztos forrásból tudunk, hogy az összes bazai kath. képezdek miniszteri biztosai, nemkülönben ezek elődei, a kir. főigazgatók írásbeli véleményadásra lettek felszólítva, a mely papirhalmaz tömkelegéből szándékoznak kifundálni azon fonalat, a mely ezen labyrinthusból a tapogatózó miniszteriumot kivezetendő lesz. Az új szabályzat vagy törvény már a folyó tanév végével fog életbe lépni. Csak aztán életképes is legyen.

A kath. tanítói árvaház alapjának gyarapítására a Szered-kerületi kath. tanítók egyesülete február 14-én tombolával egybekötött hangversenyt rendezett **Gálánthán**, mely minden tekintetben fényesen sikerült és 180 frtot jövedelmezett a a nevezett nemes czélra. A hangverseny sikerének orszlánrésze dr. Lassu Lajos n. surt esperes-plébánost illeti. Vajha minél több követője akadna.

Pestmegye népoktatási állapotának 1887—8. évi főkimutatását vettük és közöljük belőle a következőket: **T a n k ö t e l e s** volt összesen 112,453 és pedig 57,862 fiu, 54,591 leány. Ezek közt 73,017 róm. kath. **T é n y l e g j á r t i s k o l á b a**: 94.627. Magyar 74,666, német 14,379, román 11, tót 4083, szerb 600, egyéb 887, ruthén 1. — **I s k o l a** volt a megyében 571; ezek között 250 róm. kath. jellegű. — **T a n e r ő** 1054; 861 férfi, 193 nő. Képesített 981, nem képesített 73. — Az iskolák fentartására fordított mindent összevéve 730,310 forint. — **M e g k e l l j e g y e z n ü n k**, hogy ilyen gyakorlatiasan összeállított kimutatást még nem láttunk. Hét lapból áll az egész és mégis mindenről nyújt alapos felvilágosítást.

Tanügyi tájékoztató. A bibornok hgprimás
 Ő Eminenciája a fenyvesi (Borsod) ujonnan építendő iskolára 150 frtot, a radossóczyi iskola helyreállítási költségeire pedig 100 frtot adományozott — **Németország.** A porosz képviselőházban dr. Windhorst a maga és társai nevében újból benyújtotta azon határozati javaslatot, hogy a népis-kolákban a hitoktatást kizárólagosan az illeték és hitközségek végezhessék.

Szerkesztői telefon.

H. F. Minden öndicséret nélkül mondhatjuk: „utinanam omnes patres conscripti nostri ejusdem farinae essent sicut . . .” Ha úgy volna, nagyon jó volna. Szivélyes sorai jól estek. Meleg üdvözlét. — **Medzag.** Hogy az illető úr a nemzetiszin kokárdát madzagnak nézi, az ő dolga. Tőle már sokkal butább dolgok is kerültek ki. Csak azt csodáljuk, hogy ezt az embert még mindig magyarnak tartják és türik egy magyar intézet élén. Reméljük, hogy azok a derék ifjak ennek daczára jó hazafiak maradnak. Erre vonatkozó cikkét, miután inkább politikai lapba való, félretettük. — „A népoktatás 1888. évi állapota a pozsonyi népiskolai tankerületben.” — „Nyeresek Plutarchja.” — „Az osztályrendszer.” — „Egészségtani oktatások.” — „Az írásbeli dolgozatok kijavítása.” — „Az osztatlan népiskolák.” — „Ki a jó tanító és nevelő.” — „Egyedül hallgató tenger mormogását.” — „A vallásos nevelés szüksége.” — „Koporsó mellett” — czimű cikkek megérkeztek. Soruk később fog eldőlni. — **X.** Kitaró türelmünk végre három kis rózsabimbót termett. Ezeket is szépen köszönjük. Sokszoros üdvözlét.

WATERBURY-

Remontoir zsebóra á 650, Remontoir chronom. á 925.

Ébresztő-órák különféle árban.

A világ legjobb órái.



Tokjaik, álmány-czüstből, mindig fehérek maradnak: járásuk pontos, szerkezetük tartós, külsejük csinos.

3 évi kezességgel adatlak el

a magyarországi főraktár és javítóműhely által

HOTTELMANN A. Budapesten

főraktár: | főközlét:

V., váci-körut 28/I. szám a. | IV., koronaherczeg-utca 5.

Nagy választékos raktár japán és china-árakban.

Kitünő tea.

Már egy éve birtokomban levő — Öntől megrendelt — „Waterbury“ zseborám a legnagyobb megelégedésemre talált, minthogy pontossága és erős szerkezete egyedül s azért a legnagyobb lelkiismerettel mindenkinek ajánlhatom.

Szarvas, 1888. aug. 3-án.

Bodnár András, tanító.

Weisz Frigyesnél

kaphatók:

Budapest, IV. ker. Kecskeméti-utca 12. sz.

Pöllath első sz. áldozási emlékképecskék magyar szöveggel 100 darab 1 frt; ugyanezek kék szegélyű papírra ragasztva 100 db 3 frt, finom színnyomatu képpel 100 darab 4 frt.

Ifj. NAGEL OTTO

könyvkereskedése Budapesten, Muzeum-körut, a nemzeti színház bérházában.

Ismeretterjesztő művek.

- Tájékoztató a magyarországi Kárpátvidéken utazók számára. A magyarországi Kárpát-egyesület megbízásából összeállította Dénes Ferencz. Több illusztrációval és két térképpel — 35
- Wegweiser durch die ungarischen Karpathen. Im Auftrage des ung. Karpathen-Vereins zusammengestellt von Franz Dénes. Mit vielen Illustrationen und zwei Karten — 35
- Választókerületek térképe. Az 1881. évi képviselőválasztásoknak pártszínezet szerinti kitüntetésével. Tervezte gr. Kreith Béla 1.—
- A középiskolai oktatás sikertelenségeinek okairól. Irta Szemák István — 50
- Magyarország iparosainak és kereskedőinek czim- és lakjegyzéke. Bővített kiadás. Hi-

- vatalos adatok alapján szerk. dr. Jekelfalussy József 15.—
- Gyulay Béla dr. Nőnevelés. Utmutatás a nőnevelésben — 80
- Hegedüs F. Vita és parlamenti irat — 50
- Kohn F. Méter-mértéki táblázatok, magyar-német, kötve 1.—
- Krenner K. Az egyszerű és kettős könyvvitel népszerű módon előadva 1.30
- Herman E. Technikai mechanika 3.80
- Márki dr. Horácz levelei 1.—
- Virgil Éneisze 2.—
- Bochkor K. dr. Allamszámviteltan. Második kiadás 5.—

Az itt elősoroltakon kívül vala mennyi iskola- és más könyv általam jutányos áron beszerezhető. Videki megrendelések gyorsan és pontosan teljesíttetnek.

☛ Kimerítő könyvárjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve ☛